

Handläggare
Eva Stjernström

Datum
2020-08-24

Vår beteckning
HMN/200021

Ert Datum
<Ange datum>

Er beteckning
S2020/01396/SOF

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Remiss avseende utredning om Välfärdsteknik i äldreomsorgen S 2018:11 betänkande Framtidens teknik i omsorgens tjänst SOU 2020:14

Regionen har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss och vill lämna följande synpunkter.

Region Värmland finner att utredningen allsidigt har belyst välfärdsteknikens möjligheter och utmaningar i utvecklingen av äldreomsorgen.

Region Värmland anser att det är läkare som har den erforderliga kompetensen för att kunna göra bedömningar av individens beslutsförmåga.

I övrigt instämmer regionen i utredningens slutsatser och de lagda förslagen.

Region Värmland instämmer i det utredningen lyfter att t ex en robot kan upplevas mindre integritetskränkande än om personal utför motsvarande insats. Användandet av tekniska produkter och tjänster framställs ofta som ett sämre alternativ när det i själva verket kan öka personens självständighet och oberoende. Som i all vård och behandling måste insatsen vara personcentrerad och utgå från personens behov och preferenser.

Region Värmland ställer sig positiv till införandet av välfärdsteknik men det är en förutsättning att hantera de utmaningar som finns omkring informationssäkerhet, behov av reservrutiner med mera. Socialstyrelsen samlade bild av det systematiska informationssäkerhetsarbetet inom kommunal hälso- och sjukvård visar på att det finns en del brister.

Handläggare
Eva Stjernström

Datum
2020-08-24

Vår beteckning
HMN/200021

Ert Datum
<Ange datum>

Er beteckning
S2020/01396/SOF

Utredningen hävdar att de av kommuner upplevda hinder för upphandling av välfärdsteknik inte beror på begränsningar i lagen. Den uttalar att det handlar om en brist på övergripande strategier. Region Värmland instämmer i slutsatsen att ett nationellt stöd behöver utvecklas som ger tillgång till kravspecifikationer och juridisk hjälp.

Kommunföreträdare har lyft att det finns en osäkerhet i ansvarsfrågan för den teknik som ska införas; kommunens, regionens, den enskildes eller utförarsidans ansvar. Det behövs således tydligare regelverk och riktlinjer om detta.

Utredningen visar att det är många offentliga aktörer involverade i välfärdstekniken vilket har fått till följd att kunskapsstödet har blivit splittrat och otydligt. Region Värmland instämmer i behovet av samordning av roller och uppdrag.

Utredningen gör bedömningen att digitalisera hälsa, vård och omsorg är en nationell angelägenhet. Vidare uttalas att regeringen borde överväga att ta ett mer övergripande och nationellt ansvar för de grundläggande förutsättningarna för användningen av välfärdsteknik och hälsa. Region Värmland delar den uppfattningen.

Hjälpmedelsnämnden

Henrik Samuelsson
Hjälpmedelsnämndens ordförande

Eva Stjernström
Ledningsstrateg

Handläggare
Eva Stjernström

Datum
2020-08-24

Diarienummer
HMN/200021

Svar på remiss om

Utredning om Valfärdsteknik i äldreomsorgen S 2018:11 betänkande Framtidens teknik i omsorgens tjänst SOU 2020:14

Förslag till beslut

1. Upprättat förslag till svar på remiss godkänns.

Sammanfattning

Regionstyrelsen har getts möjlighet att svara på remissens om utredningen Valfärdsteknik i äldreomsorgen S 2018:11 betänkande Framtidens teknik i omsorgens tjänst.

Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag har varit att se över och lämna förslag på åtgärder som kan främja införandet av valfärdsteknik.

En central del i utredningen har handlat om att vid behov lämna författningsförslag på regleringar av samtycke från personer med nedsatt beslutsförmåga. Vidare att analysera vilka effekter införandet av valfärdsteknik kan få på behovet av personal i äldreomsorgen. Därutöver ska utredningen lämna förslag på samverkan, nationellt stöd och myndigheters roll angående införandet av valfärdsteknik samt förslag på adekvat stöd, kunskap och förbättrade förutsättningar för personalen.

Definition av valfärdsteknik

Enligt Socialstyrelsens termbank definieras valfärdsteknik som ”digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk för att få en funktionsnedsättning”.

Handläggare
Eva Stjernström**Datum**
2020-08-24**Diarienummer**
HMN/200021

Utredningen anför att Socialstyrelsens definition begränsar välfärdsteknik till att handla om att tillhandahålla produkter. Enligt utredningen handlar välfärdsteknik om att utveckla tjänster och införandet av arbetssätt som tillgodoser den enskildes behov på ett nytt sätt. Därmed inkluderas all teknik som syftar till att förbättra kvalitén på välfärdstjänsterna.

Digitalisering inom äldreomsorgen

Utredningen har funnit att olika kommuner har kommit olika långt med digitaliseringen inom äldreomsorgen och det har visat sig problematiskt att gå från projekt till breddinförande. De huvudsakliga hindren utgörs av:

- Osäkerhet kring de juridiska förutsättningarna att tillhandahålla välfärdsteknik till personer med nedsatt beslutsförmåga
- Bristande digital infrastruktur
- Bristande kompetens inom digitalisering och välfärdsteknik hos äldreomsorgens yrkesgrupper
- Bristande samverkan mellan huvudmän sinsemellan och med staten
- Bristande nationell styrning
- Fragmentiserad kunskapsbildning inom äldreomsorgen

Nedsatt beslutsförmåga

Dagens lagstiftning leder till att personer med kognitiv svikt inte kan komma i åtnjutande av insatser som involverar digital teknik. Det finns därför behov av en lagstiftning som ska gälla för personer med nedsatt beslutsförmåga.

Utredningen konstaterar att det finns behov av en mer generellt inriktad lagstiftning som ska gälla vid nedsatt beslutsförmåga, inte bara för välfärdsteknik. Den fastslår att det är hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens som ska bedöma om personen har nedsatt beslutsförmåga.

Utredning föreslår en reglering i patientlagen (2014:821) och socialtjänstlagen (2001:453). Formuleringarna i lagtexten ska vara likalydande. I socialtjänstlagen ska det framgå att individens förmåga till samtycke ska bedömas av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Utredningen föreslår att i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska det införas att kommunen ska kunna kräva att regionen ställer legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal till förfogande för att utföra bedömningen.

Handläggare
Eva Stjernström**Datum**
2020-08-24**Diarienummer**
HMN/200021

Utredningen föreslår även en ändring i såväl hälso- och sjukvårdslagen som socialtjänstlagen samt i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En individuell plan ska kunna upprättas även om patienten inte kan ge ett informerat samtycke. Om man har kartlagt den enskildes inställning så långt det är möjligt och det inte finns anledning att anta att hen skulle motsätta sig detta är det möjligt att upprätta en individuell plan.

Förslagen är inte begränsade till en viss åldersgrupp och omfattar hälso- och sjukvårdslagen samt socialtjänstlagen. Däremot föreslås inga ändringar i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (1993:387).

Utredningen föreslår en bestämmelse i socialtjänstlagen som ska tydliggöra att välfärdsteknik får användas inom socialtjänsten och för vilka ändamål. ”Värdet av att använda tekniken ska vid en samlad bedömning uppväga intrånget i den personliga integriteten.” Enligt socialtjänstlagen ges insatser på frivillig basis men när den enskilde saknar beslutsförmåga ska inte samtycke vara ett avgörande krav för att det ska vara legalt.

Kompetens

Att införa välfärdsteknik är en angelägenhet för hela kommunen och inte bara för socialnämnden. Det är en del av kommunens utveckling inom digitalisering. För att lyckas med breddinförandet krävs ett engagerat förändringsledarskap på alla lednings- och styrningsnivåer i kommunen.

Utredningen föreslår olika åtgärder för att se över kompetensförsörjningen inom socialtjänsten och framför allt då inom äldreomsorgen. Vidare föreslås att medel avsätts för att kunna tillskapa nya fördjupningsprogram för undersköterskor och andra yrkesgrupper.

Det behövs stöd och vägledning till verksamheterna och deras medarbetare vid tillämpningen av de föreslagna förändringarna rörande individer med nedsatt beslutsförmåga.

Utredningen föreslår även att det offentliga avsätter medel för finansiering av invånarutbildningar i digital kompetens. Därutöver bör det ges uppdrag till Vinnova att ta fram modeller för upphandling, stöd och stimulans som leder till en ökad användning av välfärdsteknik.

Handläggare
Eva Stjernström**Datum**
2020-08-24**Diarienummer**
HMN/200021

Välfärdsteknik är tvärsektoriellt

Området välfärdsteknik är tvärsektoriellt och många myndigheter är involverade. Utredningen ger en bra översyn av de nationella aktörer som är involverade.

Utredningen konstaterar att samordningen och koordineringen av det strategiska arbetet har varit svagt jämfört med i andra länder. Den kommer till slutsatsen ”Att digitalisera hälsa, vård och omsorg är en nationell angelägenhet” och att regeringen därför behöver se över sin styrning.

Digitalisering och bredband

Socialstyrelsen bör ha det övergripande ansvaret för nationella specifikationer och standarder eftersom den har sektorsansvaret för vård och omsorg. Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) föreslås ansvara för utveckling, förvaltning och samordning av en gemensam digital infrastruktur.

Utredningen har funnit att det finns ett behov av att kartlägga robustheten i befintliga bredbandsnät.

Enskilda kommuner och regioner har inte organisatoriska förutsättningar, mandat eller tillräcklig finansiell kapacitet för att digitalisera hälsa, vård och omsorg. Regeringen bör därför överväga att ta ett mer övergripande nationellt ansvar när det gäller de grundläggande förutsättningarna för användningen av välfärdsteknik och e-hälsa. Utredningen ser flera fördelar med en gemensam överenskommelse mellan regeringen och huvudmännen.

Nationellt centrum

Utredningen förespråkar att ett nationellt centrum för utveckling av äldreomsorgen bör inrättas. Centrumet ska kunna bidra med metoder för verksamhetsutveckling inom digitalisering och välfärdsteknik. Kommunerna har i undersökningar lyft behovet av denna typ av stöd.

Handläggare
Eva Stjernström**Datum**
2020-08-24**Diarienummer**
HMN/200021**Kostnader**

Utredningen gör bedömningen att de förbättrade möjligheterna att använda välfärdsteknik ska kunna effektivisera äldreomsorgen och på sikt ge lägre kostnader. Ett exempel ges från Hammarö kommun att deras användning av läkemedelsrobotar minskade kommunens utgifter motsvarande drygt tre tjänster per år.

Lena Gjevert
Hälso- och
sjukvårdsdirektör

Eva Stjernström
Ledningsstrateg

Socialdepartementet

Utdraget skickas till

Socialdepartementet